ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΟΓΟΣ

ΕΠΙ ΤΗ ΕΝΑΡΞΕΙ

ΤΗΣ

ΜΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1900

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΟΓΟΣ

ΕΠΙ ΤΗ ΕΝΑΡΞΕΙ

ΤΗΣ

ΜΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1900

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῶν Βιβλιεμπορείων Ἀποστολοπούλου.

ΛΟΓΟΣ

Εκφωνηθεὶς ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς ΜΗ΄ Συνοδικῆς Περιόδου ὑπὸ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. κ.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Σεβασμιώτατοι ἱεράρχαι,
Κύριε Ἀκουμέ,

Ἀναπέμψαντες ἔναγχος πρὸς τὸν παντεπόπτην Θεὸν καὶ δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ εὐχὰς ἱκετηρίους, ἵνα τῇ πανσθενεῖ αὐτοῦ δυνάμει ἐνισχύῃ ἡμᾶς ἐν τῇ ἐνασκήσει τῶν κατὰ τὴν ἀρχομένην σήμερον ΜΗ΄ Συνοδικὴν Περίοδον ὑψηλῶν ἡμῶν καθηκόντων καὶ καταξιώσῃ ἡμᾶς νὰ διαπεράνωμεν ταῦτα ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ἵνα ἐκθέσωμεν τὰς σκέψεις ἡμῶν ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπὸ τῆς ἐπισήμου ταύτης θέσεως διὰ μακρῶν ἐξετάσαντες τὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν καταστάσεως πολλὰ προὐτείναμεν ὑπὲρ βελτιώσεως αὐτῆς· ἀτυχῶς ὅμως δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τῇ συνδρομῇ τῆς Πολι-

τείας ἐπετελέσθη τι ὑπὲρ τῆς ἐπιζητουμένης ταύτης βελτιώσεως.

Δὲν πρόκειται βεβαίως σήμερον νὰ αἰτιολογήσωμεν τὴν θέσιν τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ ν' ἀποκρούσωμεν τὴν κατ' αὐτῆς ὑπὸ πολλῶν, τὰ πράγματα ἀγνοούντων, ἐκτοξευομένην μομφήν, ὅτι δῆθεν αὕτη ἀδρανεῖ, οὐδὲ παράπονον τρόπον τινὰ νὰ διατυπώσωμεν ἐξ ὀνόματος αὐτῆς κατ' οὐδενὸς ἐπὶ τῇ ἀδίκῳ ταύτῃ μομφῇ. Ἀλλ' ἓν καὶ μόνον ἐπιποθοῦμεν· νὰ ἴδωμεν τὴν Πολιτείαν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Ἱ. Συνόδου σκεπτομένην καὶ προβαίνουσαν διὰ τῆς νομοθετικῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ἄρσιν τῶν ἐπιπροσθούντων ἵνα βαδίσῃ καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ μεγάλου καὶ θείου αὐτῆς προορισμοῦ ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ πληρώματος.

Θεωροῦμεν δὲ καθῆκον ἡμῶν νὰ δηλώσωμεν ἐν πρώτοις, ὅτι ἡ Ἱ. Σύνοδος τὴν καὶ ἅπαξ τοῦ ἔτους κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς παρουσίαν ἐν τῷ τόπῳ τῶν συνδιασκέψεων αὐτῆς τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως κ. Ὑπουργοῦ οὐδαμῶς θεωρεῖ τυπικήν· τοὐναντίον θεωρεῖ ταύτην συντελεστικήν, ἵνα οὗτος δυνηθῇ νὰ ἐκτιμήσῃ, προσηκόντως ἀκροώμενός τε καὶ ἐκ τῆς μετὰ τῶν Συνοδικῶν μελῶν ἐν οὕτως ἐπισήμῳ στιγμῇ ἀναστροφῆς αὐτοῦ, ἵνα δυνηθῇ, λέγομεν, νὰ ἐκτιμήσῃ τὸν ζῆλον, οὗ ἐμφορεῖται αὕτη, ὅπως παράσχῃ, καθ' οἱονδήποτε ἂν κρίνῃ ἡ Κυβέρνησις τρόπον κατάλληλον, τὴν ἑαυτῆς συνδρομὴν εἰς παρασκευὴν νομοθετικῆς ἐργασίας, τὴν ἐκκλησιαστικὴν σκοπούσης ἀνόρθωσιν.

Εὐχάριστον δέ, ὅτι παρακάθηται ἐν τῇ Κυβερνήσει τοῦ Κράτους ἀνὴρ θελήσεως καὶ ὑπὸ διακαοῦς φλεγόμενος πόθου νὰ ἴδῃ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ συντελούμενον ὅ,τι χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον τῇ Ἐκκλησίᾳ. Εὐλογώτατα δὲ ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐκφράζουσα δι' ἐμοῦ τῇ Αὐτοῦ Ἐξοχότητι τῷ κυρίῳ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργῷ τὰς πολλὰς αὐτῆς εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ ἀποδιδομένῃ πρὸς αὐτὴν σήμερον τιμῇ, νὰ παρασταθῇ ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν αὐτ ῆς, θέλει παρακαλέσει τὴν Α. Ἐξοχότητα, ὅπως ἐπιστήσῃ τὴν ἑαυτῆς προσοχὴν εἰς τὰ κατωτέρω ἐν ἀνορθώσεως πόθῳ ῥηθησόμενα.

Α΄.

Εἰπόντες ἀνωτέρω, ὅτι οὐδὲν τῶν πολλῶν πρότερον προταθέντων ἐπετελέσθη ἐξ ἐλλείψεως συνδρομῆς τῆς Πολιτείας, ὡρμήθημεν καὶ ἐκ πόνου μὲν πρὸς τὴν ἀξίαν ὑπερτάτης φροντίδος καὶ ἐπιμελείας ἡμετέραν Ἐκκλησίαν καὶ λόγῳ θρησκευτικῷ καὶ λόγῳ Ἐθνικῷ· ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐκ καθήκοντος πρός τε ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ πρὸς τὸν κλῆρον καὶ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν χριστιανικὴν κοινωνίαν καθόλου. Διότι αὕτη θεωρεῖ τὴν Ἱ. Σύνοδον ἱκανὴν καὶ μόνην ἁρμοδίαν νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ πλημμελῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔχοντα καὶ διὰ τοῦτο δυσανασχετεῖ ἐπὶ τῇ ὀῆθεν ἀπροθύμῳ αὐτῆς ἐνεργείᾳ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ πρὸς ὃν πάντες ἀτενίζομεν ὑπὲρ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας σκοποῦ. Ἀλλ' ὅμως ἡ Ἱ. Σύνοδος καὶ ἕνεκα ἄλλων μὲν λόγων σπουδαίων, μάλιστα δὲ καὶ ἕνεκα τῆς ἀπὸ μακροῦ χηρείας πολλῶν, ὡς γνωστόν, Ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν, καταναλίσκει τὸν χρόνον αὐτῆς περὶ ἐργασίαν οὐχὶ ἀνταξίαν πρὸς τὰ ἑαυτῆς καθήκοντα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, ὡς μαρτυροῦσι τρανῶς αὐτὰ τὰ ἐπίσημα αὐτῆς πρακτικά, ἀλλὰ περὶ ἔργα ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ἀνήκοντα τοῖς Ἐπισκόποις.

Παρὰ πᾶσαν ὅμως ταύτην τὴν ἐπίπονον ὅσῳ καὶ ὀχληροτάτην καὶ ἔξω τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς προορισμοῦ πρόσθετον ἐργασίαν, ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐπανειλημμένως ὑπέβαλε τῇ Πολιτείᾳ γνώμας καὶ σκέψεις ἱκανὰς ὑπὲρ τοῦ ἀνωτέρω σκοποῦ καὶ ἀνεδέχετο νὰ παράσχῃ πᾶσαν τὴν ἑαυτῆς συνδρομὴν εἰς ὅ,τιδήποτε ἤθελεν αὕτη ζητηθῇ. Ἀλλ' ἐπαναλέγομεν, ὅτι δὲν ἐδόθη ἡ δέουσα συνδρομὴ τῇ Ἱ. Συνόδῳ ὑπὲρ τῶν ὠφελίμων προτάσεων αὐτῆς τούτων.

Περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ΣΑ΄ Νόμου.

Παρεκαλέσαμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν εὐμενῆ προθυμίαν τῆς Πολιτείας ὑπὲρ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Καταστατικοῦ τῆς

Ἐκκλησίας Νόμου εἰς τὴν ἀπρόσκοπτον αὐτοῦ ἐφαρμογὴν ἀποβλέψαντες· διότι ὁ Νόμος οὗτος ἀναγνωρίζει μὲν τὴν Ἱ. Σύνοδον ἀνωτάτην Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν ἐν τῷ Βασιλείῳ, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀντιφατικῶν καὶ ἀσαφῶν αὐτοῦ διατάξεων καθίστησι δυσχερεστάτην τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῆς. Ἁπλουστάτη δὲ μελέτη τῶν διαφόρων ἄρθρων τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου θέλει πείσει πάντα περὶ τῆς πλήρους ἀκριβείας τῶν λεγομένων. Διὰ τοῦτο ἠτησάμεθα τὴν ὑπὸ τῆς Πολιτείας μεταρρύθμισιν αὐτοῦ συμφώνως πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων τεθεσπισμένην ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα δυνηθῇ αὕτη νὰ διοικηθῇ κατ' ἀκριβεῖς καὶ ὡρισμένας διατάξεις κεκυρωμένας ὑπὸ τῆς Πολιτείας. Ἀλλ' οὐδεμιᾶς προσοχῆς ἠξιώθημεν.

Συναφὴς δὲ πρὸς τὸν Νόμον τοῦτον εἶνε καὶ ὁ Σ' Νόμος περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων, ὅστις θεωρεῖ μὲν τὸν Ἐπίσκοπον ὑπερτέραν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν ἐν τῇ ἐμπιστευθείσῃ αὐτῷ ἐπισκοπικῇ παροικίᾳ, ἄρα κεκτημένον νομικήν τινα ἐλευθερίαν ἐν τῇ διοικητικῇ αὐτοῦ ἐνεργείᾳ, ἐν τούτοις ὁ Νόμος οὗτος δι' ὅλων αὐτοῦ τῶν διατάξεων περιορίζει ἐν στενοτάτῳ κύκλῳ τὴν ἐνάσκησιν τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων οὐ μόνον ἐν τῇ διοικητικῇ αὐτοῦ ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ καὶ τῇ δικαστικῇ ἕνεκα τῆς πολυπλόκου, ἣν οὗτος ὀφείλει ν' ἀκολουθῇ, διαδικασίας. Ἐκ δὲ τούτου οὐδὲν ἄλλο πρέπει νὰ προσδοκᾷ τις εἰμὴ Ἐκκλησιαστικὴν ἀταξίαν, ἣν δύναται κάλλιστα ἡ Πολιτεία νὰ προλάβῃ μεταρρυθμίζουσα καὶ τὸν εἰρημένον Σ' Νόμον.

Περὶ τῶν Ἱερῶν Μονῶν.

Διὰ μακρῶν προσέτι τὰ τῆς καταστάσεως τῶν ἀνὰ τὸ Κράτος Ἱ. Μονῶν πέρυσιν ἰδίᾳ ἀνεπτύξαμεν καὶ προφανῆ κατεδείξαμεν τὴν ἀνάγκην ταχείας μερίμνης ὑπὲρ αὐτῶν, προτείναντες τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ διέποντος τὰ τῶν Ἱ. Μονῶν Β. Διατάγματος, ἐφαμίλλου καὶ τούτου πρὸς τὸν Καταστατικὸν τῆς Ἐκκλησίας Νόμον, ἀλλ' οὐδὲν καὶ ὡς πρὸς τοῦτο κατωρθώσαμεν.

Ὅλως δὲ περιττὴν θεωροῦντες τὴν ἐπανάληψιν τῶν περὶ τούτου πρότερον λεχθέντων, ἀρκούμεθα σήμερον εἰς τὰς ἑπομένας λέξεις, ἵνα ἐναργέστερον καταδειχθῇ πόσον ἠστόχησε καὶ ἐπιβλαβὲς ἐν ταῖς βάσεσιν αὐτοῦ ἐγένετο τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Β. Διάταγμα. Κατὰ τὸ Διάταγμα τοῦτο εἰσήχθη καὶ εἰς τὰς Ἱ. Μονὰς ἡ δύναμις τῆς ψήφου καὶ ἑπομένως τὸ ἀπεριόριστον δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι οἱονδήποτε μοναχὸν ἐκ τῶν ἐν τῷ μοναχολογίῳ τῆς Μονῆς ἐγγεγραμμένων. Καὶ ἐκ μὲν τῆς ἐν αὐταῖς εἰσαγωγῆς τῆς δυνάμεως τῆς ψήφου κατέστησαν καὶ αἱ Ἱ. Μοναὶ πεδία ἐκλογικῶν διαμαχῶν, διαφορῶν καὶ ἐρίδων πρὸς πρόδηλον βλάβην τοῦ ἠθικοῦ καὶ ὑλικοῦ αὐτῶν συμφέροντος· ἐκ δὲ τοῦ ἄνευ περιορισμοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγεσθαι οἱονδήποτε μοναχὸν καὶ ἐγκαθίστασθαι αὐτὸν ἐπὶ τὴν διοίκησιν τῆς Μονῆς προκύπτει τὸ ὅλως ἄτοπον ὅσῳ καὶ ἐπιζημιώτατον, ὅτι ὁ τοιοῦτος δύναται νὰ ἦνε ἐντελῶς ἀκατάρτιστος καὶ νὰ ἀγνοῇ καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν κτηματικὴν περιουσίαν τῆς Μονῆς, ἣν κέκληται νὰ διευθύνῃ· καὶ ἐν τούτοις διὰ τῆς ψήφου τῶν ἐκλογέων συμμοναστῶν αὐτοῦ ν' ἀναβιβάζηται εἰς τὸ πλῆρες δυσχερειῶν ἄξίωμα τοῦ ἡγουμένου ἢ μέλους τοῦ Συμβουλίου· καθ' ὅσον τὸ ἐν λόγῳ Β. Διάταγμα, καίτοι ἀπαιτεῖ λεπτομερῶς νὰ τηρηθῶσιν οἱ ἐν τῇ ἐκλογῇ ὑπ' αὐτοῦ ὁριζόμενοι ὅροι, οὐδένα λόγον ποιεῖται περὶ τῶν ἐκλεκτέων προσώπων. Ἀλλὰ πλὴν τῶν ἀνωτέρω παρατηρουμένων οὐσιαστικῶν ἐλλείψεων ὑπάρχουσιν ἔτι ἐν αὐτῷ πλεῖστα κενά, ἕνεκα τῆς ἀσαφείας τῶν διαφόρων αὐτοῦ διατάξεων, καθιστῶντα τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ τῷ ὄντι δυσχερεστάτην. Διὰ τοῦτο ἡ Ἱ. Σύνοδος διὰ πολλῶν αὐτῆς ἐγκυκλίων ὡς καὶ τὸ Ὑπουργεῖον διὰ τῶν ὁδηγιῶν αὐτοῦ ἠναγκάσθησαν νὰ συμπληρώσωσι ταῦτα χάριν κανονικωτέρας αὐτοῦ λειτουργίας· ἀλλὰ τὸ κακὸν ἐγκείμενον ἐν ταῖς βάσεσιν αὐτοῦ κατέστησεν ἀνωφελῆ πᾶσαν πρὸς θεραπείαν αὐτοῦ γενομένην ἐνέργειαν.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω καὶ μετὰ τὴν γνωστὴν εἰς πάντας κατάστασιν ἐν γένει τῶν ἀνὰ τὸ Κράτος Ἱ. Μονῶν, εἶνε ἐπιτεταμμένον νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι δύναται ν' ἀναβληθῇ ἐπὶ χρόνον καὶ τὸν ἐλάχιστον ἡ προτεινομένη μεταρρύθμισις τοῦ περὶ διοική-

σεως τῶν Ἱ. Μονῶν Β. Διατάγματος καὶ ὡς πρὸς ἄλλα πλεῖστα καὶ δὴ ὡς πρὸς τὰ τῆς ἐκλογῆς ἡγουμενοσυμβουλίων;

Περὶ ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου

Δυσφοροῦντες πρὸς τούτοις σὺν ἅπαντι τῷ χριστιανικῷ πληρώματι ἐπὶ τῇ παρούσῃ καταστάσει τοῦ παρ' ἡμῖν ἱεροῦ κλήρου προὐτείναμεν τὴν ἵδρυσιν ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, ἵνα διὰ τῶν πόρων αὐτοῦ κατασταθῇ μὲν τῶν ὑπαρχόντων ὁ βίος ὁπωσδήποτε ἀξιοπρεπέστερος, προσελκυσθῶσι δὲ καὶ εἰς τὸν κληρικὸν κλάδον ἄνδρες ἀνεπτυγμένοι, εἰς πάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις ἀνήκοντες καὶ ζῆλον ἐν ταὐτῷ ἔχοντες, δι' οὗ ἐκοσμεῖτο ὁ Ἑλληνικὸς κλῆρος κατὰ τοὺς ἀπωτάτους τῆς δουλείας χρόνους, ὁπότε ἐτιμᾶτο καὶ ἐγεραίρετο ὑπὸ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὸ ἱερατικὸν ἔνδυμα. Καθ' ὅσον ὁ τότε αὐτὸ περιβεβλημένος παρεῖχεν ἑαυτὸν πρότυπον ἀρετῆς ἐν τῇ κοινωνικῇ ἀναστροφῇ, πρῶτον ἐν κινδύνοις, πρόμαχον τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων, φρουρὸν τῆς πίστεως καὶ γενναῖον τῆς Πατρίδος ὁπλίτην. Καὶ ἵνα μὴ ἀπορῇ τις πῶς ὁ τότε κλῆρος τοιοῦτος ἦν καὶ πῶς συμβαίνει νὰ ζηλῶμεν αὐτὸν καὶ νὰ εὐχώμεθα νὰ ἀποκατασταθῇ καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς εἰς ἣν θέσιν εὑρίσκετο ὁ ἐν τοῖς ἀπωτάτοις χρόνοις, λέγομεν ὅτι πολλοὶ τότε εἰς τὰς διαφόρους κοινωνικὰς τάξεις ἀνήκοντες ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ὑπηρετῶσι τὴν Ἐκκλησίαν καὶ καλλιεργοῦντες τὰ γράμματα νὰ γίνωνται τὸ ὑπόδειγμα ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας καὶ ἀληθινῆς φιλοπατρίας.

Διὰ τῶν καταλλήλων λοιπὸν αὐτῆς ἐνεργειῶν ἡ Πολιτεία, ἔχουσα μάλιστα πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τὴν κατὰ τοὺς σημερινοὺς χρόνους οὐσιώδη μεταβολὴν τῶν τοῦ βίου συνθηκῶν, δύναται νὰ καταστήσῃ καὶ τὸν παρ' ἡμῖν κλῆρον ἐφάμιλλον πρὸς ἐκεῖνον, ἐνῷ σήμερον κατὰ τὸ πλεῖστον ὁ παρ' ἡμῖν ἔγγαμος κλῆρος ἀπαρτίζεται ἐκ μελῶν, ἐχόντων ὡς πνευματικὸν πρόσον μέχρι μὲν πρὸ μικροῦ τὸ ἀπολυτήριον ἀτελεστάτου δημοτικοῦ Σχολείου, εἶτα δὲ καὶ μέχρι σήμερον τὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου. Ἐπειδὴ δὲ ἐγκατελείφθησαν καὶ ἄνευ προνοίας ἐκ μέρους

τῆς Πολιτείας ὑπὲρ ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεως, περιέστησαν εἰς τὴν σημερινὴν ταύτην κατάστασιν· ἡ δὲ τοιαύτη κατάστασις οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θὰ ἀπείργῃ πᾶν κοινωνικὸν στοιχεῖον ἔνθερμον ζῆλον ἔχον ὑπὲρ τῆς θρησκείας καὶ ἐπιποθοῦν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἱερατεῖον. Ἐὰν δ' ὅμως ἡ Πολιτεία, ὡς προὐτάθη αὐτῇ, ἐλάμβανε πρόνοιαν ὑπὲρ ἱδρύσεως Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, βεβαίως τὸ ἀνωτέρω περιγραφὲν κακὸν κατὰ μέγα μέρος βαθμηδὸν θὰ ἠλαττοῦτο καὶ θὰ εἴχομεν κλῆρον ἐν τῷ μέλλοντι πρός τε τὰς πολλαπλᾶς τῆς κοινωνίας ἀπαιτήσεις καὶ πρὸς τὴν καθόλου ὑψηλὴν αὐτοῦ ἀποστολὴν ἀντάξιον. Εἰς τοῦτο λοιπὸν δέον ἥ τε Πολιτεία καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ στρέψωσιν ὅλην αὐτῶν τὴν προσοχήν.

Περὶ τοῦ Θείου κηρύγματος

Ἄλγος ψυχῆς μέγα αἰσθανόμενοι διὰ τὴν κατάστασιν ταύτην τοῦ παρ' ἡμῖν ἐγγάμου κλήρου πρὸς τῷ ἐπανορθωτικῷ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ θέτεως μέτρῳ, τῇ συστάσει δηλαδὴ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, προὐτείναμεν συγχρόνως ἕτερον μέτρον, ὅπερ θὰ ἠδύνατο ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἔλλειψιν μαθήσεως τοῦ κατωτέρου κλήρου νὰ παράσχῃ σημαντικὴν ἐκδούλευσιν εἰς τὴν θρησκευτικὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος. Συνεστήσαμεν τῇ Πολιτείᾳ νὰ ἐξυψώσῃ τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονίαν τοῦ θείου κηρύγματος, ἀρωγὸς τούτῳ ἐρχομένη ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς, ἠθικῶς μὲν διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνὰ τὸ Κράτος ἱεροκηρύκων καὶ διὰ τῆς ἐκλογῆς καταλλήλων προσώπων, ὑλικῶς δὲ αὐξάνουσα τὴν μισθοδοσίαν ἑκάστου αὐτῶν, ἵνα δύνανται ἄνευ ὑλικῶν φροντίδων νὰ ἀφοσιωθῶσιν ὅλως εἰς τὸ μέγα ἀληθῶς ἔργον τῆς διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ θείου λόγου χριστιανικῆς τοῦ λαοῦ μορφώσεως.

Συνεστήσαμεν ταῦτα ἐπόμενοι τῷ Μ. Βασιλείῳ εἰκάσαντι πρὸς τὸν ἥλιον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐξαπλούμενον διὰ τοῦ κηρύγματος· διότι ὥσπερ ὁ ἥλιος φωτίζει, θερμαίνει καὶ ζωογονεῖ τὴν φύσιν, οὕτω καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ κηρυττόμενος καὶ ἀνα-

πτυσσόμενος φωτίζει τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου καὶ διαπλάττει τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, θερμαίνει τὸ αἴσθημα καὶ πληροῖ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον καὶ καθιστᾷ οὕτως αὐτὸν εὔσπλαγχνον, φιλάνθρωπον, δίκαιον. Κατὰ ταῦτα ἡ ἔλλειψις τοῦ θείου κηρύγματος ἀπὸ τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας καθίστησιν αὐτὴν ἧττον ἐπωφελῶς ἐπιδρῶσαν ἐπὶ τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν.

Ἀλλ' ὑπὲρ τῆς συστάσεως ἡμῶν ταύτης ἡ Πολιτεία δὲν ἐμερίμνησε, καθ' ὅσον διὰ τῆς ἐσχάτως γενομένης πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς διαιρέσεως καθώρισε μὲν αὕτη καλῶς ποιοῦσα τὰς ἀνὰ τὸ Κράτος ἐπισκοπὰς ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Κράτους, δὲν προσδιώρισεν ὅμως εἰς 32 ἐπίσης, ὅσαι εἶνε αἱ ἐπισκοπαί, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἱεροκηρύκων, χρησιμωτάτων ἰδίᾳ παρ' ἡμῖν, ὡς ἀνωτέρω ἐδείχθη, καὶ δι' ἄλλους λόγους καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν παιδεύσεως τοῦ κατωτέρου κλήρου, τοῦ μὴ δυναμένου ἕνεκα τούτου νὰ κηρύττῃ τὸν θεῖον λόγον.

Β'.

Περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πλούτου

Ἡμεῖς τὴν ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας ἔλλειψιν προνοίας ὑπὲρ τῶν ἀνωτέρω χάριν τῆς Ἐκκλησίας συστάσεων τῶν κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη γενομένων δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ εἴπωμεν ὡς ἐξ ἀδιαφορίας πρὸς τὰ κατ' αὐτὴν προερχομένην, ἀλλ' ἁπλῶς ἐξ ἀναβολῆς· διότι καὶ ἡ κοινὴ καὶ προχειροτάτη αἰτιολογία, ὅτι δὲν ἐπιτρέπουσι τῇ Κυβερνήσει νὰ σκεφθῇ περὶ οἱασδήποτε ἐκκλησιαστικῆς μεταρρυθμίσεως τὰ δημόσια οἰκονομικά, τοῦτο εἶνε ἁπλῆ εἰκασία διαλυομένη ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας, πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὁποίας ἀρκοῦσι τὰ ἐν τοῖς ἑξῆς ἐκτεθησόμενα περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ πλούτου, ὃν ἡ Ἐκκλησία ἀφιεμένη ἐλευθέρα νὰ διαχειρίζηται θὰ ἐπήρκει δι' αὐτοῦ εἰς πάσας αὐτῆς τὰς ἀνάγκας.

Τῆς Κυβερνήσεως δῆλον ὅτι ἐπιθυμούσης, εὐκολώτατον θὰ ἦτο νὰ ἐξευρεθῶσι πόροι ἐκκλησιαστικοὶ ἄρθονοι, ἐὰν διὰ νόμου μετερρύθμιζεν αὕτη τὴν σημερινὴν διοίκησιν τῶν ἱερῶν Μονῶν, ὧν τὰ ἀφθονώτατα εἰσοδήματα κατασπαταλῶνται ἀσκόπως καὶ ἀνωφελέστατα, ἐὰν ἀνέθετε τὴν διοίκησιν αὐτῶν, συγχωνευομένων, ὡς προϋτείναμεν, τῶν μικροτέρων εἰς τὰς μεγαλειτέρας τοιαύτας, εἰς τὸν οἰκεῖον Ἐπίσκοπον, εἰς ὃν, ὑπεύθυνον προσωπικῶς καθιστάμενον ἀπέναντι τῆς Διοικητικῆς τοῦ Κράτους Ἀρχῆς διὰ πᾶσαν δαπάνην εἴτε περιττὴν εἴτε ἀδικαιολόγητον, νὰ παρέχηται τὸ δικαίωμα νὰ διευθύνῃ αὐτὰς διὰ προσώπων τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ἐγκρίσει τῆς Ἱ. Συνόδου, ὡς νῦν γίνεται τοῦτο ἐν Μοναῖς, ἔνθα ἐλλείψει ἱκανοῦ πρὸς ἐκλογὴν ἀριθμοῦ μοναχῶν διορίζει ὁ Ἐπίσκοπος τὸ ἡγουμενοσυμβούλιον τῇ ἐγκρίσει τῆς Ἱ. Συνόδου. Παρατηρεῖται δὲ ὅτι αἱ ὑπὸ τοιαύτην διοίκησιν Μοναὶ κατὰ πολὺ πλεονεκτοῦσι τῶν διοικουμένων ὑπὸ αἱρετῶν ἡγουμενοσυμβουλίων. Ὅθεν διὰ τοῦ τρόπου τούτου νομίζομεν, ὅτι ἡ μοναστηριακὴ καθόλου περιουσία θὰ ὑπεβάλλετο εἰς σώφρονα καὶ λελογισμένην διοίκησιν, καὶ θὰ ἐπήρχετο γενναιοτάτη ἐπίκουρος ταῖς ὑλικαῖς τῆς Ἐκκλησίας ἀνάγκαις. Ἐπίσης ἐὰν ἐφρόντιζεν ἡ Κυβέρνησις, ὡς προϋτείναμεν, νὰ ὑποβληθῇ ὁ πωλούμενος ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς κηρὸς εἰς μονοπώλιον, ἐνεργούμενον ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, θὰ προήρχετο καὶ ἐκ τούτου σημαντικώτατον ποσὸν ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν, αἵτινες οὐδαμῶς θὰ ἔθιγον τὰ δημόσια οἰκονομικά, καθισταμένης σὺν τῷ χρόνῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ὑλικῶς αὐτάρκους διά τε τῶν ἀνωτέρω ὑποδεικνυομένων μέτρων καὶ ἄλλων προσέτι.

Ἀλλ' ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενοι, ὑποχρεούμεθα νὰ ἐξετάσωμεν ζήτημα, ὅπερ ἐὰν ἐμελετᾶτο μετὰ στοργῆς ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ βασιλείου, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐκέκτητο σήμερον κλῆρον θέσεως περιβλέπτου λόγῳ οἰκονομικῆς ἀνεξαρτησίας, πηγαζούσης οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς πλουσιωτάτων κτήσεων. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι ἡ Πολιτεία εἰσέπραξεν ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τούτων κτήσεων κο-

λοσσιαῖον ποσὸν μέχρι τοῦδε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἰσπράττῃ κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰς τριακοσίας χιλιάδας δραχμῶν.

Μικρὰ δέ τις ἱστορικὴ τοῦ παρελθόντος ἐπισκόπησις θέλει φωτίσει περὶ τούτου τοὺς πάντας.

Ὅτε συνέστη ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ ἀπὸ 25 Ἰουλίου 1833 Β. Διατάγματος αἱ ἐν τῷ Κράτει Ἱ. Μοναὶ ἦσαν 592. Ἐκ τῶν πρώτων δὲ ἔργων αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ σύνταξις καταλόγου δηλοῦντος τίνα μοναστήρια εἶχον ἐγκαταλειφθῇ ὑπὸ τῶν μοναχῶν καὶ τίνα εἶχον ἀριθμὸν μοναχῶν ἐλάσσονα τῶν 6. Ὁ κατάλογος οὗτος ἐχρησίμευσε τῇ τότε Κυβερνήσει πρὸς διάλυσιν 412 ἐκ τῶν 592 Μοναστηρίων, ἐκδοθέντος πρὸς τοῦτο τοῦ ἀπὸ 25 Σεπτεμβρίου 1833 Β. Διατάγματος «περὶ τῶν ἐν τῷ Βασιλείῳ Μοναστηρίων».

Ἡ δὲ περιουσία τῶν εἰς διάλυσιν κηρυχθεισῶν 412 Μονῶν ὑπήγετο εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Παιδείας Γραμματείας, ὡς ἐλέγετο τότε τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργεῖον. Δυνάμει δὲ τοῦ Ζ' ἄρθρου τοῦ αὐτοῦ Β. Διατάγματος ὑπεβάλλοντο καὶ αἱ ὑπόλοιποι διατηρούμεναι Μοναὶ εἰς εἰδικὴν φορολογίαν τοῦ δεκατημορίου ἐπὶ τοῦ καθαροῦ αὐτῶν εἰσοδήματος.

Ἐπακολουθεῖ τὸ Β. Διάταγμα τῆς 1ης Δεκεμβρίου τοῦ 1834 «Περὶ σχηματισμοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου», ἐν τῷ ἀ ἄρθρῳ τοῦ ὁποίου καθορίζεται, ὅτι «Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον εἶνε ἀνεξάρτητον Εἰδικὸν Ταμεῖον ἀπὸ τῆς διαχειρίσεως τῶν λοιπῶν πόρων τοῦ Κράτους»· ἐξ οὗ καταφαίνεται, ὅτι τὸ Κράτος διαλῦον τὰς 412 Μονὰς καὶ ἐπιβάλλον εἰδικὴν φορολογίαν ἐπὶ τῶν διατηρουμένων ἀπέβλεπε μόνον «εἰς τὴν σκοπουμένην», ὡς ἔλεγε τὸ Διάταγμα, «βελτίωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν». Ἐξεδόθη προσέτι συγχρόνως καὶ τὸ ὑπὸ χρονολογίαν τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1834 Β. Διάταγμα «Περὶ σχηματισμοῦ Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου», δι' οὗ ἡ διαχείρισις τοῦ Ταμείου τούτου «ἐμπιστεύεται εἰς τὴν ἐπιστασίαν πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας». Ἐν τούτοις τῇ 1η Ἰανουαρίου 1838 ἐξεδόθη Β.

Διάταγμα «Περὶ διαλύσεως τῆς ἐπὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου Ἐπιτροπῆς» καὶ τῇ 29 Ἀπριλίου 1843 ἐξεδόθη ἐπίσης Β. Διάταγμα «Περὶ ὑπαγωγῆς τῆς διαχειρίσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐσόδων εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματείαν». Διὰ τοῦ Διατάγματος τούτου κατηργήθη τὸ Εἰδικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον καὶ τὰ εἰσπραττόμενα χρήματα εἰσήρχοντο εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον καὶ ἐχρησίμευον διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν διαφόρων κλάδων τῆς Πολιτείας.

Ὁπόσον δὲ χρηματικὸν κεφάλαιον εἰσπραττόμενον ἀνέκαθεν κατὰ τὰ ἄνω Β. Διατάγματα ἐκ τῆς ἐπικαρπίας τῶν κτημάτων τῶν διαλυθεισῶν Μονῶν καὶ ἐκ τῆς εἰδικῆς φορολογίας ἐπὶ τῶν διατηρουμένων εἰσήχθη εἰς τὸ Δημόσιον ταμεῖον;

Ἡμεῖς πηγὰς ἐπισήμους πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ ποσοῦ τοῦ ἔκτοτε εἰσπραχθέντος δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν ἄλλας ἢ τοὺς ἐτησίους ἀπολογισμοὺς τοῦ Κράτους.

Κατὰ τούτους λοιπὸν καὶ ὑπὸ τοὺς τίτλους·

α΄) «Ἐπικαρπία ἀκινήτων Ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων».

β΄) «Ἐτησία δόσις τιμήματος ἐκποιηθέντων μοναστηριακῶν καὶ ἐπισκοπικῶν κτημάτων».

γ΄) «Προκαταβολαὶ δηλουμένων ἐκκλησιαστικῶν γαιῶν καὶ φυτειῶν».

δ΄) «Προσωριναὶ καὶ πάγιαι δόσεις ἐκκλησιαστικῶν γαιῶν καὶ φυτειῶν».

Ὑπὸ τοὺς τίτλους λέγομεν τούτους εἰσέπραξε τὸ Δημόσιον ἀπὸ τοῦ 1833—1897 *εἴκοσιν ἑκατομμύρια*. Ἀλλὰ φανερόν, ὅτι ἡ διὰ τοῦ μεγάλου τούτου ποσοῦ ἀντιπροσωπευομένη περιουσία ἦτο ἐκκλησιαστική, εἰσεπράχθη δὲ ὑπὸ τοῦ *Δημοσίου Ταμείου* λόγῳ «σκοπουμένης βελτιώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν».

Ἀλλὰ *ποῦ εἶνε ἡ βελτίωσις;* ἢ πότε ἐδείχθη κἂν ἁπλῆ τις ἐκ μέρους τοῦ Κράτους μέριμνα ὑπὲρ τῆς σκοπουμένης βελτιώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων;

Ἀλλ' ἂς αἰτιολογήσωμεν ἡμεῖς τὸ Κράτος λέγοντες, ὅτι ναὶ μὲν δὲν ἐμερίμνησεν ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τούτων, ἀλλ' ἐχρησιμοποίησε μέρος τῶν χρημάτων τούτων εἰς ἐπιδόματα Ἐπι-

σκόπων, εἰς μισθοδοσίας ἱεροκηρύκων καί τινας ὁμοίας φύσεως ἄλλας ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας. Ἂν δὲ ἐκ τῶν 20 τούτων ἑκατομμυρίων ἀφαιρέσωμεν τὸ πολὺ δέκα ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἀναγκῶν, τὰ ἕτερα *δέκα ἑκατομμύρια* εἰς ποίους σκοποὺς ἢ ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας κατηναλώθησαν; Καὶ ἂν τὰ δέκα ταῦτα ἑκατομμύρια, τὰ ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας ληφθέντα, κατετίθεντο τῇ φροντίδι τῆς Κυβερνήσεως εἰς ταμεῖον Ἐκκλησιαστικόν, σκοποῦν τὴν τῆς οἰκονομικῆς τοῦ κλήρου καταστάσεως βελτίωσιν καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπολλαπλασιάζοντο, θὰ ἐσκεπτόμεθα σήμερον μετὰ πόνου καὶ ἱδρῶτος πρὸς ἐξεύρεσιν πόρων διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ παρ' ἡμῖν ἐγγάμου κλήρου;

Καὶ τοῦτο μὲν τὸ κολοσσιαῖον χρηματικὸν ποσὸν εἰσπραχθέν, κατηναλώθη ὑπὸ τῆς Πολιτείας οὕτως ἢ ἄλλως. Ἀλλ' οἱ ἐπίσημοι ἐτήσιοι τοῦ Κράτους ἀπολογισμοὶ ἐξακολουθοῦσι νὰ δεικνύωσιν ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς καὶ ἄνω τίτλους ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου εἴσπραξιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας σημαντικοῦ ἐπίσης ποσοῦ.

Ἰδοὺ δὲ καὶ οἱ ἐπίσημοι ἀριθμοὶ κατὰ τοὺς δημοσιευθέντας μέχρι τοῦδε ἀπολογισμοὺς τῆς τελευταίας ἑξαετίας·

Τῷ 1892	εἰσεπράχθησαν	δραχ.	286,596
» 1893	»	»	288,368
» 1894	»	»	288,934
» 1895	»	»	292,689
» 1896	»	»	284,475
» 1897	»	»	274,911

Τῶν ἐτῶν 1898 καὶ 1899 τοὺς ἀπολογισμούς, ὡς μὴ δημοσιευθέντας εἰσέτι, δὲν ἐλάβομεν πρὸ ὀφθαλμῶν. Μένομεν εἰς τὸ ἔτος 1897, ὁπότε εἰσέπραξε τὸ Κράτος ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας 274,911.

Εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι διὰ νόμου «Περὶ συστάσεως ταμείου δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως» ἐπεβλήθη εἰς τὰς νῦν διατηρουμένας Μονὰς «νὰ συνεισφέρωσιν ὑπὲρ αὐτῆς ποσὸν ἴσον πρὸς 5 % τοῦ

ὅλου τῶν εἰσοδημάτων τοῦ προϋπολογισμοῦ αὐτῶν». Τῷ δὲ 1893 διὰ νόμου «περὶ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου» ἐπεβλήθη ταῖς Μοναῖς ἑτέρα ἐτησία εἰσφορὰ ἐκ δραχμῶν 45,000. Ἐὰν τὸ ποσὸν τοῦτο τὸ τελευταῖον προσθέσωμεν εἰς τὸ ἀνωτέρω ποσὸν τῶν 274,911 δραχ. ἔχομεν ἐν ὅλῳ ἐτησίαν εἰσφορὰν εἰς τὸ κράτος ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας ὑπὲρ *τὰς τριακοσίας χιλιάδας δραχμάς*, ποσὸν ὁηλαδὴ καλύπτον τό τε ἐπίδομα καὶ τῶν 32 ἐπισκόπων καὶ τὸν μισθὸν τῶν ἐπίσης 32 ἱεροκηρύκων, εἰς ὅσους προτείνομεν νὰ αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν. Μένει δὲ καὶ ἱκανὸν ποσὸν περὶ τὰς 60 χιλιάδας δραχμάς, αἵτινες κάλλιστα δύνανται νὰ διατεθῶσιν ὑπὲρ τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τοῦ ἐν Ἀθήναις ἱεροδιδασκαλείου, τοῦ ἱδρυθέντος τῇ μερίμνῃ τοῦ ἀοιδίμου προκατόχου ἡμῶν Μητροπολίτου Γερμανοῦ.

Ἐκ τούτων δὲ πάντων προκύπτει, ὅτι, ἂν, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, κατεβάλλετο ἐξ ἀρχῆς ἡ δέουσα φροντὶς πρῶτον μὲν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος διαχειριστικὴ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων κατασταθεῖσα ἐν ἀρχῇ ἐπιτροπὴ μὴ καταργουμένη, βεβαιότατα δὲν θὰ ἐπέτρεπεν ἐπαγρυπνοῦσα τὴν ὑπὸ διαφόρων καταπάτησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, ὁπότε ἡ περιουσία αὕτη θὰ παρεῖχεν ἔτι ἀνώτερον τοῦ εἰσπραχθέντος ποσόν, καὶ προσέτι θὰ ἐφρόντιζεν ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, ὥστε ἡ ἐκμίσθωσις τῶν κτημάτων νὰ μὴ ἀποφέρῃ τὴν ὅλως εὐτελεστάτην τιμήν, εἰς ἣν πολλὰ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων τῶν διαλυθεισῶν Μονῶν ἐκμισθοῦνται σήμερον. Δεύτερον προκύπτει ὅτι ὅλος ὁ ἀνωτέρω Ἐκκλησιαστικὸς πλοῦτος τυγχάνων ἀνέκαθεν διαχειρίσεως μετὰ στοργῆς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἐπήρκει προφανέστατα ὑπὲρ τῶν σημερινῶν πολλαπλῶν ἀναγκῶν αὐτῆς· καὶ τρίτον, ὅτι ἐκ μόνου τοῦ κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ Δημοσίου εἰσπραττομένου ποσοῦ τῶν 300 χιλιάδων δραχμῶν ἐπαρκεῖ *μόνη καὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ Ἐκκλησία* εἴς τε τὴν συντήρησιν τῶν 32 ἐπισκόπων καὶ τῶν 32 ἱεροκηρύκων καὶ προσέτι εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἱεροδιδασκαλείου, ὧν ἀναγκῶν τὴν πλήρωσιν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δικαιοῦται προφανῶς ν' ἀπεκδέχηται ταχεῖαν. Τού-

του δὲ γινομένου, πρόδηλον καθίσταται, ὅτι καὶ τοῖς τροφίμοις τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς ἀνοίγεται εὐρύτατον στάδιον πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ δι' ὃν προωρίσθησαν ἱεροῦ σκοποῦ ὡς καὶ τοῖς προλύταις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου συμφώνως πρὸς τὰς θεολογικὰς αὐτῶν σπουδάς.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν εἶνε ἀποδεδειγμένον, ὅτι τὰ πρὸς ἀνόρθωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων προτεινόμενα μέτρα δὲν προσκρούουσιν εἰς τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κράτους οὐδὲ διαταράττουσιν αὐτὰ πρὸς βλάβην τῶν ἄλλων κλάδων τῆς Πολιτείας, ὡς ἐχούσης τῆς Ἐκκλησίας ἰδίους πόρους· καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἐφαρμογὴ τῶν μέτρων τούτων ἀποκλειστικῶς ἐξαρτᾶται ἐκ μόνης τῆς καλῆς θελήσεως τῆς νομοθετικῆς τοῦ Κράτους Ἐξουσίας, ἡ Ἱ. Σύνοδος ὑπερτάτην ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιδιώξῃ ἐκ παντὸς τρόπου τὴν ὡς τάχιστα ἐφαρμογὴν αὐτῶν πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῆς καὶ τῆς Πολιτείας, ἣν πρώτιστα καιρίως καὶ ἀνεπανορθώτως θὰ βλάψῃ ἡ τυχὸν ἔτι παραταθησομένη ἀναβολὴ μερίμνης πρὸς βελτίωσιν τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Γ'

Περὶ συστάσεως εἰδικῆς ἐπιτροπῆς

Ἐπιθυμοῦσα ἡ Ἱ. Σύνοδος νὰ συντελεσθῇ ἡ ληφθησομένη ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας νομοθετικὴ μέριμνα ὡς ἀνθρωπίνως δυνατὸν τελεία, ἵνα καὶ αἱ ἐκ ταύτης ὠφέλειαι τῇ Ἐκκλησίᾳ ὦσιν ὡς οἷόν τε ἐπαρκεῖς, θέλει παρακαλέσῃ Ὑμᾶς, Κύριε Ὑπουργέ, νὰ ἐνεργήσητε ἐγκαίρως τὴν σύστασιν ἐπιτροπῆς ἐκ προσώπων διακρινομένων ἐπὶ θεολογικῇ παιδείᾳ καὶ πείρᾳ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει καὶ ἐκ προσώπων κεκτημένων νομικὸν κῦρος. Εὔκολος δ' εὐτυχῶς ἀποβήσεται τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι ἡ ἐκλογὴ τοιούτων προσώπων ὡς δυναμένη ἔχ τε τῶν ἐν τῇ Ἱ. Συνόδῳ Σεβ. Ἱεραρχῶν νὰ ποιήσηται τὴν ἐκλογὴν ταύτην καὶ ἐκ τῶν ἀνὰ τὸ Κράτος τοιούτων, τιμώντων ἀληθῶς τὴν ἑλλη-

νικὴν Ἱεραρχίαν διά τε τὴν εὐρεῖαν αὐτῶν θεολογικὴν μάθησιν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοικητικὴν αὐτῶν πεῖραν. Δὲν ἀμφιβάλλομεν δέ, ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη συντόνως τὰς ἀνωτέρω γνώμας μελετῶσα ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος θέλει διατυπώσῃ ἐν ὁριστικοῖς πορίσμασι τὴν ἐπ' αὐτῶν μελέτην αὐτῆς μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ νομοθετικοῦ σώματος, ἵνα δυνηθῇ ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης νὰ εἰσηγήσηται τῇ Βουλῇ τὰ τῶν μεταρρυθμίσεων τούτων κατὰ τὴν ἔσον οὔπω ἀρχομένην Βουλευτικὴν Σύνοδον.

Περὶ ἐνοριῶν

Ἀλλ' ὑπάρχει εὐκαιρία, καθ' ἣν δύναται νὰ διατρανώσῃ τὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀγαθὰ οὗτῆς αἰσθήματα ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης ἄνευ τῆς ἀμέσου ἀρωγῆς τῆς ὡς εἴρηται ἐπιτροπῆς.

Πρὸ πολλοῦ δῆλα δὴ γενομένη ἐργασία ἐπί τε τῆς Ὑπουργείας τοῦ ἀοιδίμου Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Δημητρίου Πετρίδου, καὶ ἐπὶ τῆς Ὑπουργίας τῶν ἀξιοτίμων κ. κ. Ἀθανασίου Εὐταξίου καὶ Ἀντωνίου Μομφεράτου ἀπέληξεν εὐτυχῶς εἰς ὁριστικὴν ἐν νομοσχεδίῳ διατύπωσιν διατάξεων πρὸς εἰσαγωγὴν καὶ παρ' ἡμῖν τοῦ ἐν ἄλλοις Κράτεσιν εὐδοκιμώτατα λειτουργοῦντος ἐνοριακοῦ συστήματος. Κατὰ τὸ νομοσχέδιον τοῦτο ἄθροισμά τι οἰκογενειῶν ἐν μικρᾷ ἢ μεγάλῃ κοινωνίᾳ ἀποτελεῖ κοινότητα αὐτοδιοίκητον ἀναφορικῶς πρός τε τὴν συντήρησιν τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ τὴν διοίκησιν αὐτῶν καὶ πρὸς τὰς θρησκευτικὰς ὑποχρεώσεις τῶν ἀποτελούντων ἑκάστην ἐνοριακὴν κοινότητα μελῶν· τοῦτο δὲ θέλει ἀποβῇ εὐεργετικώτατον τοῖς Ἱ. Ναοῖς καὶ συντελεστικώτατον εἰς βαθμιαίαν βελτίωσιν τῆς τε ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς τοῦ κατωτέρου κλήρου καταστάσεως.

Ἀποτελεῖ δῆλον ὅτι καὶ τὸ μέτρον τοῦτο μέρος ἀναπόσπαστον καὶ ἐκ τῶν κατεπειγόντων τῆς ὅλης ἐκκλησιαστικῆς μεταρρυθμίσεως τῆς διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐπιδιωκομένης, ἀλλ' ἐξαιρετικῶς αὐτὸ παρέχει τὴν εὐκολίαν τῆς ἄνευ χρονοτριβῆς, ὡς ἐκ

τῆς ἤδη ἐπεξεργασίας αὐτοῦ, ταχείας μελέτης ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, ἥτις ἐπιφέρουσα εἰς αὐτὸ καὶ τὰς πολυτίμους Αὐτῆς ἰδίας γνώμας καὶ κρίσεις οὐδὲν θὰ εὕρῃ κώλυμα πρὸς ταχίστην ὑποβολὴν ὑπὸ τὴν κρίσιν καὶ ψῆφον τῆς Βουλῆς.

Ἵνα δὲ καταδείξωμεν ὁπόσης σπουδαιότητος εἶνε τὸ περὶ ἐνοριῶν ζήτημα λέγομεν, ὅτι τὸ περὶ τούτων ἕτοιμον νομοσχέδιον, καθιστάμενον νόμος, θὰ καταργήσῃ τὸ πλημμελέστατον καὶ ὑπὸ πλείστας ἐπόψεις ἐπιζημιώτατον σημερινὸν σύστημα τῶν Ἱερῶν Ναῶν. Πάντες γινώσκομεν, ὅτι ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον ὑπὸ τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς ἐκλεγόμενον ἐγκαθίσταται εἰς τὴν διοίκησιν ἑκάστου Ι. Ναοῦ. Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἐκτὸς σπανίων ἐξαιρέσεων τὰ μέλη τῶν τοιούτων ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ὡς πρώτιστον προσὸν ἔχουσι τοῦτο, νὰ ἀνήκωσι ὁπωσδήποτε καὶ τῇ ἰσχυούσῃ καὶ ἐκλεγούσῃ αὐτὰ πολιτικῇ τῆς ἑκάστοτε Δημοτικῆς Ἀρχῆς μερίδι; Δὲν τίθενται τοῦτ' ἔστιν ὡς βάσις τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐπιτρόπου ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ διακεκριμένη αὐτοῦ θέσις, ἡ πρὸς τὰ θεῖα δεδοκιμασμένη αὐτοῦ εὐλάβεια καὶ ἀφοσίωσις, ἡ ἔνθους προθυμία ν' ἀφιερώσῃ μέρος τοῦ χρόνου τοῦ διὰ τὰς ἰδιωτικὰς αὐτοῦ μερίμνας ὑπὲρ τοῦ ἐμπιστευομένου αὐτῷ ἱεροῦ καθήκοντος, ἀλλὰ τοῦτο καὶ μόνον ὡς βάσις τίθεται ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν πλείστων ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων: ἐὰν πολιτικῶς διατελῇ φίλος τῶν ἐκλεγόντων. Τοῦτο δὲ ἀρκεῖ ἵνα πληρέστατα ἐννοηθῇ ἡ αἰτία τῆς ἀξιοθρηνήτου καταστάσεως τῆς ἐπικρατούσης ἐν τοῖς πλείστοις Ἱ. Ναοῖς. Ὑπὸ μὲν ὄψιν τῆς ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεως καὶ τοῦ καλλωπισμοῦ αὐτῶν οὐδὲν ἄλλο ἔχουσι νὰ ἐπιδείξωσιν οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν εἰμὴ ἀπολογισμοὺς δεικνύοντας ἐλλείμματα, ἐνῷ οἱ Χριστιανοὶ βοῶσιν, ὅτι ἔπρεπε συμφώνως πρὸς τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν νὰ ἔχωσιν οἱ ναοὶ οὗτοι περίσσευμα· ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ τῆς διοικητικῆς ἁρμονίας, ἥτις ἔδει κατ' ἐξοχὴν νὰ βασιλεύῃ ἐν τοῖς ἱεροῖς τούτοις ἱδρύμασι, δὲν μεγαλοποιεῖ τις τὰ συμβαίνοντα ἐὰν εἴπῃ, ὅτι ἐπικρατεῖ ἐν αὐτοῖς πολυαρχία ἢ μᾶλλον ἀναρχία ἐγκαθισταμένη ὑπὸ τῆς Δημοτικῆς κατὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς. Τίς ἀγνοεῖ τὰ συχνό-

τατα προκαλούμενα σκάνδαλα μεταξὺ τῶν ἐφημερίων καὶ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν Συμβούλων, προερχόμενα κυρίως ἕνεκα τοῦ ἰσχύοντος δυαρχικοῦ συστήματος ἐν τῇ διοικήσει τῶν ἱερῶν ναῶν; Καθ' ὅσον ἄλλα φρονεῖ καὶ διατάσσει περὶ ἐφημερίων, διακόνων καὶ ἱεροψαλτῶν ὁ οἰκεῖος ἐπίσκοπος καὶ ἄλλα τὸ ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον. Ἡ σύγκρουσις δὲ αὕτη τῶν γνωμῶν καὶ τῶν διατασσομένων οὐ μόνον πολλάκις ἀπολήγει κατὰ τῶν συμφερόντων τῶν Ἱ. Ναῶν, ἀλλὰ καὶ γίνεται παραίτιος εἰς σκάνδαλα, ἅτινα ὑποπίπτοντα εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν ἐνοριτῶν κρατοῦσιν αὐτοὺς ἐπὶ βλάβῃ τοῦ θρησκευτικοῦ αὐτῶν αἰσθήματος ἐν ἀγανακτήσει μέν, ἀλλὰ καὶ ἀδρανείᾳ· καθ' ὅσον μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Συμβούλων παρεμβαίνει ἡ Δημοτικὴ Ἀρχή.

Τὴν κατάστασιν ταύτην τὴν λυπηρὰν τὴν ἐκ τῆς ἀναμίξεω πολιτικῆς Ἀρχῆς, ξένης ὅλως εἰς τὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶνε δυνατὸν ἐπὶ πλέον ἡ Ἱ. Σύνοδος νὰ ὑπομείνῃ δὲν εἶνε δὲ οὐδὲ τῇ Πολιτείᾳ προσῆκον νὰ διατηρήσῃ.

Οἱ ἱεροὶ ναοὶ δὲν εἶνε κτῆμα τοῦ Κράτους, ὡς μὴ ὄντες καὶ δημιούργημα αὐτοῦ. Οὗτοι ἀνήκουσιν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν ἑλληνικὸν Χριστιανικὸν λαόν, ὅστις ἐκ συνεισφορᾶς κατὰ πρόσωπα ἢ κατὰ ἐνορίας ἢ κατὰ κοινότητας συλλεγομένων ἀνήγειρε καὶ ἀνεγείρει αὐτοὺς πρὸς λατρείαν τοῦ Θεοῦ. Ἐν τίνι λοιπὸν δικαιώματι ἐπεμβαίνει ἡ Πολιτεία καὶ τάσσει διὰ τῆς διοικητικῆς Ἀρχῆς καὶ πολλάκις ἐπ' ἀόριστον χρόνον καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς πραγματικῆς εὐθύνης πρόσωπα τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς εἰς τὴν διοίκησιν τῶν Ἱ. Ναῶν; Ἐνῷ ἡ διοίκησις αὐτῶν φυσικώτατα ἀνήκει εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν ἐνοριακὴν κοινότητα Χριστιανούς, τοὺς ἀνεγείραντας αὐτοὺς καὶ τακτικῶς συνεισφέροντας ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως καὶ τοῦ καλλωπισμοῦ αὐτῶν, ἄρα αὐτοὺς καὶ μόνους δικαιουμένους ἀπ' εὐθείας νὰ διοικῶσιν αὐτοὺς δι' ἰδίων αὐτῶν ἀντιπροσώπων ὑποδεικνυομένων κατὰ διετίαν ὑπὸ συμπάσης τῆς ἐνοριακῆς κοινότητος· οὗτοι θὰ ὑπέχωσιν εὐθύνας καθ' οἱονδήποτε χρόνον περὶ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης

καταστάσεως τῶν Ἱ. Ναῶν πρὸς τὴν ἐνοριακὴν κοινότητα· διότι αὕτη πρωτίστως ἔχει τὸ συμφέρον ὡς καταβάλλουσα τὰ χρηματικὰ αὐτῆς κεφάλαια νὰ μάθῃ ἐλέγχουσα ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰς διαφόρους ἐνεργείας τὰς ἀνατεθείσας πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῆς.

Ἡ ἐπέμβασις τῆς διοικητικῆς Ἀρχῆς ἡ διὰ νόμου καθεστηκυῖα αἰτιολογίαν φέρει τὸν ἔλεγχον ἐπὶ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῶν Ἱ. Ναῶν· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ Κράτος προκειμένου περὶ διαφόρων ἰδιωτικῶν σωματείων ἢ ἰδιωτικῶν ἑταιριῶν ἢ Φιλανθρωπικῶν καταστημάτων ἔχει ἀναγνωρίσει, ὅτι οὐδὲν δικαίωμα ἔχει ἐπεμβάσεως ἐπὶ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων αὐτῶν. Ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς Φιλανθρωπικοῖς καταστήμασι τοῦ Κράτους μήπως τὸ Κράτος διορίζει πρόσωπα τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ πρὸς διοίκησιν αὐτῶν ἢ πρὸς διηνεκῆ ἐποπτείαν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων αὐτῶν; Καὶ οἱ ἱεροὶ λοιπὸν ναοὶ ὡς καθιδρύματα θρησκευτικὰ ἱδρυθέντα δαπάνῃ ἰδιωτῶν καὶ ὡς συντηρούμενα τῇ τῶν αὐτῶν δαπάνῃ καὶ ἐπιμελείᾳ δέον νὰ ἀφεθῶσιν ἐλεύθερα ἀπὸ τῆς τοῦ Κράτους ἐπιδράσεως, νὰ διοικῶνται καὶ ταῦτα ἀπαραλλάκτως ὡς πάντα τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα. Ζητεῖται δῆλα δὴ νὰ ἀναγνωρίσῃ ἡ Πολιτεία καὶ νομοθετικῶς κυρώσῃ τὴν ὡς νομικῶν προσώπων ὕπαρξιν ἐνοριακῶν κοινοτήτων, αἵτινες λαμβάνουσαι ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῶν ἐποπτείαν καὶ διοίκησιν τοὺς ἱεροὺς ναοὺς θέλουσι πρὸς τοῖς ἄλλοις βοηθῇ καὶ τὸν οἰκεῖον Ἐπίσκοπον περὶ τὴν κατάλληλον ἐκλογὴν τοῦ διακονήσοντος ἐν αὐτοῖς προσωπικοῦ, περὶ ὧν ἁπάντων προνοεῖ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος νομοσχέδιον περὶ ἐνοριῶν, οὗτινος αἱ διατάξεις ἀπὸ πολλοῦ χρόνου μελετηθεῖσαι καὶ ὑπὸ εἰδικῶν ἀνδρῶν διατυπωθεῖσαι παρέχουσι τὴν βεβαιότητα, ὅτι νομοθετούμεναι θέλουσιν ἀποβῇ εὐεργετικώταται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· διότι ἐπιτρέπουσιν εἰς πάντα ἐνορίτην νὰ μεριμνᾷ ἐνεργῶς ὑπὲρ τῆς καλῆς συντηρήσεως καὶ τοῦ καλλωπισμοῦ τοῦ εἰς ὃν ὑπάγεται ἐνοριακοῦ ναοῦ, καὶ νὰ ἐλέγχῃ ἂν καλῶς ἢ κακῶς διετέθησαν τὰ ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἐνοριτῶν εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ εἰσενεχθέντα χρήματα. Ἐκ δὲ τούτου προφανῶς θέλει προέλθει ἡ λῆξις τῶν σημερινῶν

ἐλλειμμάτων καὶ ἡ ὑπεραύξησις τῶν κεφαλαίων τῶν πλουσίων ναῶν, οἵτινες θὰ δύνανται νὰ ἔρχωνται ἀρωγοὶ εἰς ἄλλους ναοὺς ἀπορωτέρους ἢ νὰ παρέχωσι γενναίαν συνδρομὴν εἰς ἀνέγερσιν νέων. Ἐπίσης καὶ ὡς πρὸς τὸ διακονοῦν προσωπικὸν αἱ διατάξεις αὗται εὐεργετικαὶ ἔσονται ὡς παρέχουσαι τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ἐνοριακὴν κοινότητα νὰ προτείνῃ καὶ μόνον κατ' ἐκλογὴν αὐτῆς νὰ ἐγκρίνῃ ὁ οἰκεῖος Ἐπίσκοπος τὸν ὑπ' αὐτῆς ἀναγνωριζόμενον ὡς ἄξιον κατὰ πάντα νὰ διακονήσῃ εἰς τὸν τῆς ἐνορίας Ἱ. Ναόν, εἴτε ὡς ἱερεὺς εἴτε ὡς διάκονος εἴτε ὡς ἱεροψάλτης εἴτε ὡς νεωκόρος. Ἐκ δὲ τούτου θὰ ἐπέλθῃ βαθμηδὸν σπουδαία ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνὰ τὸ Κράτος ἐφημερίων, ὁπότε οἵ τε ὑπάρχοντες ἐφημέριοι καὶ οἱ χειροτονηθησόμενοι τοιοῦτοι ὡς καὶ οἱ διάκονοι θὰ ἀμείβωνται ἐπαρκῶς, καθ' ὅσον ἐκ τῆς καλῆς διαχειρίσεως τῶν διαφόρων πόρων τοῦ Ἱ. Ναοῦ θὰ ὑπάρχωσιν ἄφθονα τὰ πρὸς τοῦτο μέσα.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω τίς δύναται μετὰ λόγου νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι δὲν θέλουν παύσῃ αἱ ἀντεγκλήσεις καὶ αἱ διαφωνίαι καὶ τὰ σκάνδαλα τὰ μεταξὺ τῶν σημερινῶν ἐπιτρόπων καὶ τοῦ διακονοῦντος προσωπικοῦ καὶ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου συμβαίνοντα, ἅτινα βεβαίως οὐδαμῶς συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀπαιτουμένην ἁρμονίαν καὶ εὐταξίαν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς θρησκευτικῆς εὐλαβείας;

Ταῦτα ἐν συνοπτικωτάτῃ ἀφηγήσει περί τε τῶν ἄλλων μέτρων καὶ περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου καὶ τὰ μάλιστα κατεπείγοντος περὶ ἐνοριακῶν κινοτήτων νομοσχεδίου.

Ἰδού, Κύριε Ὑπουργέ, περὶ τίνα, πλὴν τῆς τακτικῆς αὐτῆς ἐργασίας κατεπείγοντα καὶ γενικὰ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας μέτρα εἶνε προθυμοτάτη ἡ Ἱ. Σύνοδος νὰ παράσχῃ τὴν ἑαυτῆς συνδρομὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀποφασίζουσαν νὰ δείξῃ ὡς περὶ πάντας τοὺς κλάδους τῆς Πολιτείας, οὕτω καὶ περὶ τὴν ποθουμένην βελτίωσιν τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πατρικὴν καὶ θερμουργὸν αὐτῆς ἐνέργειαν.

Πρὸς τὴν Ὑμετέραν δὲ μάλιστα ἐξοχότητα, Κύριε Ὑπουργέ, ἐξ ὀνόματος τῆς Ἱ. Συνόδου ἀποτεινόμενος, εὔχομαι ἵνα ἡ πανσθενὴς δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου καθοδηγοῦσα πάσας αὐτῆς τὰς πρά-

ξεις, καταξιώση Αὐτήν, ὅπως συνδέση τὸ ἑαυτῆς ὄνομα μετὰ τῆς βελτιώσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τῆς Πατρίδος πραγμάτων καὶ οὕτω δαψιλῶς ἐπισπάσηται τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῶν Βιβλιεμπορείων Ἀποστολοπούλου.